

Definicje i terminologia. Część 3

Wprowadzenie

W kolejnym odcinku poradnika nt. normy ISO 14001:2015 kontynuujemy temat terminologii i definicji. Zajmiemy się w nim definicjami, które zostały zmodyfikowane w stosunku do wcześniejszej wersji normy oraz ogólnymi zasadami terminologicznymi opisanymi w Załączniku A do normy ISO 14001:2015.

Jak wcześniej, zalecamy korzystanie z normy ISO 14004¹, która pozwala właściwie zinterpretować wymagania ISO 14001

Zmodyfikowane definicje

Poniżej omówiono najważniejsze zmiany w definicjach, które były obecne we wcześniejszym wydaniu normy ISO 14001. Waga tych zmian jest bardzo różna. Generalnie, wprowadzone zmiany miały na celu doprecyzowanie zagadnień i wyeliminowanie niewłaściwej ich interpretacji.

Niezgodność

Dotychczasową definicję niezgodności uzupełniono uwagą wskazującą, że w praktyce systemów zarządzania niezgodność może odnosić się zarówno do wymagań samej normy, jak i innych wymagań systemu zarządzania środowiskowego, które organizacja samodzielnie przyjęła do stosowania. To cenne uzupełnienie, gdyż w znaczącej części organizacji utrzymujących systemy zarządzania środowiskowego identyfikowane niezgodności odnoszą się wyłącznie do wymagań normy.

Działanie korygujące

Dotychczasowa definicja „działania korygującego” również została uzupełniona uwagą, która podkreśla, że działanie korygujące powinno mieć na celu wyeliminowanie przyczyny zidentyfikowanej niezgodności oraz zapobieżenie ponownemu jej wystąpieniu. Zmiana ta jest konsekwencją rezygnacji ze stosowania terminu „działanie zapobiegawcze”, o czym pisaliśmy w poprzednim odcinku.

Audyty

Definicję audytu (zrezygnowano z określenia „wewnętrzny”) uzupełniono kilkoma uwagami. Część z nich stanowi przeniesienie koncepcji zawartych w normie ISO 19011. Na uwagę zasługuje uzupełnienie dotyczące zapewnienia obiektywności prowadzonych audytów. W nowej normie jako element zapewniający obiektywność audytów, poza brakiem odpowiedzialności za audytowany obszar, wymieniono „bezzstronność i brak konfliktu interesów”. W praktyce może być to istotne dla małych organizacji, które ze względu na ograniczenia kadrowe, znajdują inne sposoby zapewnienia obiektywności niż angażowanie audytorów mogących legitymować się całkowitym brakiem powiązań z audytowanym obszarem.

¹ Norma ISO 14001:2015 jest obecnie przedmiotem prac Komitetu Technicznego nr 270 Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Polskie tłumaczenie zostanie najprawdopodobniej wydane w początkach 2017 r.

Strona zainteresowana

Na uwagę zasługuje doprecyzowanie terminu „strona zainteresowana”. W nowej definicji podkreślono, że do stron zainteresowanych zaliczyć należy również te osoby lub podmioty, które postrzegają siebie jako podlegające wpływom decyzji lub działań organizacji. W związku z tym, za stroną zainteresowaną należy uznać także te osoby lub podmioty, które wyrażają opinię o podleganiu wpływom, nawet jeżeli organizacja ma inne zdanie. W konsekwencji tej zmiany konieczne jest rozpatrzenie zapytań bądź uwag od każdej osoby lub podmiotu, co nie oznacza, że z każdą uwagą lub z każdym zapytaniem organizacja musi się zgodzić.

Ciągłe doskonalenie

Definicja „ciągłego doskonalenia” w zasadniczej swojej treści nie uległa znaczącej zmianie. Warto jednak zwrócić uwagę na uzupełnienie, które wprowadzono w uwadze do tej definicji. Podkreślono, w nim że ciągłe doskonalenie nie tylko nie musi być realizowane we wszystkich obszarach jednocześnie, ale również nie musi być prowadzone bez przerw. Nie zmienia to zasadniczego przesłania, że (podobnie jak w poprzednim wydaniu normy) doskonalenie systemu zarządzania środowiskowego musi uwidaczniać się w poprawie środowiskowych efektów działalności, czyli być udowodnione w formie konkretnych, mierzalnych wyników wskazujących na ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko. Biorąc pod uwagę pozostałe dodane definicje w sekcji dotyczącej ciągłego doskonalenia (skuteczność, wskaźnik, monitorowanie oraz pomiar – omówione we wcześniejszych odcinkach poradnika) można stwierdzić, że zagadnienie ciągłego doskonalenia zostało w normie ISO 14001:2015 wzmocnione w stosunku do wcześniejszego wydania.

Zasady ogólne opisane w Załączniku A

Podobnie jak we wcześniejszym wydaniu normy, w Załączniku A podano ogólne zasady dotyczące stosowanego słownictwa. Jak wspomniano wyżej przekładają się one na całościową interpretację wymagań. W p. A1 Załącznika A zwrócono uwagę, aby do wymagań normy podchodzić w sposób kompleksowy i nie interpretować żadnego z nich w oderwaniu od pozostałych.

Należy podkreślić, że przedstawione poniżej treści należy traktować z dużą dozą ostrożności. Ze względu na to, że proces tłumaczenia normy na język polski przez Polski Komitet Normalizacyjny wciąż się toczy, nie można mieć pewności czy terminy obecne w wersjach roboczych nie ulegną zmianie. Jest to o tyle istotne, że wyjaśnione w Załączniku A określenia są stosowane w całej normie, więc zmiany wprowadzone w trakcie tłumaczenia mogą zmienić wydźwięk przedstawionych wyjaśnień.

Odpowiedni vs. stosowny

Sformułowań „odpowiedni” (ew. „odpowiedni(o) do potrzeb”)² oraz „stosowny” (ew. „mający zastosowanie”)³ pojawiających się w treści wymagań normy nie należy traktować jako synonimów. Sformułowanie „odpowiedni” (ew. odpowiedni(o) do potrzeb”) daje możliwość podjęcia decyzji o konieczności realizacji pewnych obowiązków. Innymi słowy organizacja jest zobligowana poddać

² oryg. appropriate (ew. as appropriate)

³ oryg. applicable (ew. as applicable).

dane zagadnienie analizie i wdrożyć odpowiednie kroki, wtedy kiedy okaże się to uzasadnione mając na względzie cel utrzymywania SZŚ. Inaczej wygląda sprawa w przypadku pojawienia się w wymaganiu sformułowania „stosowny” (ew. „mający zastosowanie”). W tym przypadku należy przyjąć, że jeśli jakieś działanie jest możliwe do wykonania, należy je wykonać. Sformułowanie to pojawia się szczególnie często przed różnego rodzaju wyliczeniami. Oznacza to, że swoboda organizacji ogranicza się do wyboru, które z wymienionych działań mają zastosowanie dla jej sytuacji. Wymaganie będzie spełnione, jeżeli wszystkie mające zastosowanie działania zostaną wdrożone do realizacji.

Rozważyć vs. uwzględnić

Podobnie słowa „rozważyć”⁴ oraz „uwzględnić”⁵ nie są w treści normy stosowane zamiennie. Słowo „rozważyć” oznacza, że organizacja jest zobowiązana do przeanalizowania danego zagadnienia, ale może podjąć decyzję, (mając na względzie cel utrzymywania SZŚ) o braku konieczności podejmowania jakichkolwiek działań. Natomiast słowo „uwzględnić” należy interpretować jako obowiązek zrealizowania określonych obowiązków.

Zapewniać

Stosunkowo często stosowane słowo „zapewniać” (szczególnie w odniesieniu do obowiązków najwyższego kierownictwa) oznacza obowiązek, który można delegować innym osobom, ale odpowiedzialność za jego realizację pozostaje przy delegującym. Biorąc jako przykład zagadnienie planowania i nadzorowania działań operacyjnych, można powiedzieć, że organizacja zapewniając nadzorowanie procesów zleconych na zewnątrz bierze odpowiedzialność za ten nadzór, nawet jeżeli nadzór jest prowadzony przez podmiot zewnętrzny.

Zamierzony wynik

Zwrot „zamierzony wynik”, wielokrotnie stosowany w treści normy, oznacza punkt odniesienia dla wielu decyzji, które organizacja podejmuje w ramach swojego systemu zarządzania środowiskowego. Intencją jego stosowania jest podkreślenie, że celem wdrożenia SZŚ nie jest uzyskanie certyfikatu, a osiągnięcie określonych przez organizację korzyści (dla niej samej i dla środowiska). Minimalny zakres tych korzyści obejmuje poprawę środowiskowych efektów działalności, spełnienie mających zastosowanie wymagań (prawnych i innych) oraz osiągnięcie celów środowiskowych. Organizacje mogą poszerzyć ten zakres o korzyści bardziej jednoznacznie odnoszące się do samej organizacji np. pozyskanie klientów zainteresowanych wyrobami przyjaznymi środowisku albo poprawę wizerunku.

Zmiany mniej istotne

W Załączniku podkreślono również, że zmiana brzmienia niektórych terminów nie zmienia faktycznego ich znaczenia. Do takich zmian należą:

- Zwrot „udokumentowana informacja” zastąpił stosowane w normie ISO 14001:2004 dwa terminy „dokumentacja” i „zapis”. Dla odróżnienia intencji, w jakiej używane jest pojęcie ogólne w normie ISO14001:2015 zastosowano zwrot „przechowywać udokumentowaną

⁴ oryg. consider

⁵ oryg. take into account

informację jako dowód ...” będący odpowiednikiem zapisów oraz zwrot „utrzymywać udokumentowaną informację”, jako odpowiednik dokumentów innych niż zapisy.

- Słowo „określać” zastąpiło słowo „identyfikować”. Celem zmiany była harmonizacja z innymi normami dotyczącymi systemów zarządzania. Wciąż chodzi o proces, w wyniku którego organizacja uzyskuje wiedzę na jakiś temat w celu podjęcia właściwych działań lub decyzji.
- Zwrot „osoba wykonująca pracę pod nadzorem organizacji” zastąpił zwroty „osoba pracująca dla organizacji lub w jej imieniu” oraz „osoba pracująca dla lub w imieniu organizacji” stosowane we wcześniejszym wydaniu normy ISO 14001.

Warto również zwrócić uwagę na wyjaśnienie terminu „dostawca zewnętrzny”. Zgodnie z podanym w Załączniku A wyjaśnieniem „dostawca zewnętrzny” oznacza organizację zewnętrzną dostarczającą wyroby lub usługi. Termin ten obejmuje również podwykonawcę.

Podsumowanie

Terminologia ma zasadnicze znaczenie dla właściwej interpretacji wymagań. Dlatego poświęciliśmy temu tematowi stosunkowo dużo miejsca. Mimo pokątniej liczby zmian terminologicznych wprowadzonych w normie ISO 14001:2015 przedstawione wyjaśnienia potwierdzają, że nowa norma stanowi kontynuację swojej poprzedniczki i jest wynikiem raczej ewolucji niż rewolucji w podejściu do systemów zarządzania środowiskowego. W kolejnym odcinku powrócimy do omawiania zasadniczych wymagań normy ISO 14001:2015.

Opracował: Robert Pochyluk

1. Prawa autorskie zastrzeżone. Kopiowanie całości i fragmentów opracowania jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.
2. Opracowanie ma charakter informacyjny i autor nie ponosi odpowiedzialności prawnej za niewłaściwe stosowanie lub brak oczekiwanych efektów.

Reklama

Ochrona środowiska

ISO 14001, EMAS, OHSAS 18001, ISO 45001

Bezpieczeństwo i higiena pracy

REGULIS
PROSTE PRAWO W INTERNECIE

**Poznaj i zrozum wymagania
bez analizowania ustaw i rozporządzeń!**

www.regulis.pl

